

ORADEA-MARE (N.-VĂRAD)
17 septembrie st. v
29 septembrie st. n.

Èse in fiecare duminică
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 38. ANUL XXXI.
1895.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe 1/2 de an 5 fl.
Pe 1/4 de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Dimitrie Cichindeal.

— Date noue despre viața și activitatea lui. —

Discurs de recepțiune ținut in Academia Română.

Intre bărbații ce au slujit nației române și s'au jertfit pe sineși folosului obșteșc, precum Iorgovici, Maior, Șincai și alții, Cichindeal a fost unul din cei mai însemnați. I. Eliad.⁽¹⁾

ocupe locul prin un discurs de recepțiune, m'am creșut dator să urmez direcțiunea stabilită și să vin cu niște acte încă nescóse la publicitate, care vèrsă óreșcare lumină asupra unei epoce și asupra unui bărbat, care in epoca aceea a avut un rol de frunte in dezvoltarea istoriei noastre naționale și culturale-literare, tocmai in părțile acelea de unde mi s'a făcut marea onóre d'a fi poftit intre dvóstre.

Dimitrie Cichindeal, bărbatul despre care mi-am

N'avem încă o istorie sistematică și critică a literaturii noastre. Nu o putem avé, pentru că nu este adunat tot materialul trebuincios; ne lipsesc multe date. Adunarea acestora intimpină mari greutăți, căci in cursul vécurilor ele s'au resfirat in câte părți a lumii și căutarea lor reclamă timp îndelung și muncă stăruitoare.

Academia Română și-a îndreptat direcțiunea de frunte a activității sale intru adunarea și publicarea documentelor noastre istorice și literare. Stăruințele ei au produs o colecțiune bogată și foarte prețiosă, dar mai sânt multe lacune de întregit, relative la afirmarea și clarificarea idiomului nostru național.

Conformându-me in datoririi statutelor Academiei noastre, care ordonă ca nou-alesul membru al ei să-și

PAUL IORGOVICI.

propus a vorbi, este o figură însemnată in istoria literaturii noastre. Numele lui a devenit cunoscut și chiar nemuritor mai cu sémă prin „Fabulele“ ce a publicat. Se șcie că aceea au stérnit un succes covârșitor, că i-au produs glorie și in urmă prigoniri și suferințe; dar încă nu cunóscem deplin viața și activitatea sa; n'avem biografia lui completă, care să ne infățișeze tóte fazele vieții sale sdruncinate, peripețiile sufletului seu nedomerit, stăruințele lui pentru deșteptarea neamului seu, mișcările conduse de densusul pentru respândirea culturii naționale, cumplitele pedici și inverșunatele prigoniri ce a îndurat, aprópe desperatele dar neobositele lupte ce neclintit a susținut, triumfurile ce une-ori a serbat, și lacrimile ce in sfêrșit a vèrsat.

¹ Precuvențarea la a doua ediție a Fabulelor lui Cichindeal. București, 1838, pag. VII.

Scopul meu este să aduc la cunoștință câteva date, menite și ele a contribui la completarea biografiei lui; date cari se întemeiează pe acte autentice, și anume pe corespondența sa cu episcopul Orădii-mari, Samuil Vulcan, unul din bărbații noștri de frunte ai acelei epoci, care a adăpostit și pe Gheorghe Șincai și a fost un zelos spriginitor al tuturor stăruințelor culturale române de pe atunci, cu care și Cichindeal a avut cele mai intime legături.

Acastă corespondență prea interesantă și de mare valoare istorică culturală, dar pân' acum nepublicată și nestudiată, ba în mare parte necunoscută de loc, se păstrează, dimpreună cu multe alte documente prețioase privitoare la renașterea noastră literară, în arhivul episcopesc gr. c. român din Oradea-mare.¹

*

Marea revoluțiune franceză de la sfârșitul secolului trecut, intocmai ca o vijelie infricoșată, a curățit aerul infectat al Europei. Aședămintele putrede au început să pirăiescă, popoarele subjugate s'au deșteptat din letargia sclăviei, nimeni nu mai voia să rămână la discrețiunea unui regim absolutistic și toți își pretindeau drepturile confiscate.

Elementul român, împărțit în mai multe state și țări, mai întâi în Transilvania a resimțit aerul dătător de viață al deșteptării. De aici s'au pornit primele mișcări naționale și culturale. Decă întunecul secolilor ne-a ascuns mai cu seamă pe noi în umbra amorfirii, a trebuit ca tocmai din nopțile noastre să răsară primele stele, cari să reverse lumină și să anunțe românismului amorf: „Deșteptă-te, căci zorile au sosit!”

„Fundamentele culturii naționale moderne a neamului românesc, dice dl D. A. Sturdza, s'au pus pe la sfârșitul secolului trecut de către marii învățați și scriitorii din Transilvania.”²

Iar Eliad a salutat: „Dar, fraților Români, mari bărbați au eșit dintre voi dincolo de Carpați, și de acolo au venit și în zidurile derăpănite din Sf. Sava nemuritorul nostru Gheorghe Lazăr, care... s'a pus s'arunce semințele naționalității într'un pământ nelucrat și plin de rodnicie.”³

Eu înse nu insist asupra acestui fapt, căci nu mi-i scopul să ve întrețin despre rolul elementului român de peste munți în marca mișcare a redeșteptării naționale și să-i ficez partea ce-i compete din succesele urmate mai târziu. O astfel de lucrare ar trece marginile unui discurs de recepțiune, căci ea ar trebui să fie tot-odată și istoria națională și culturală a întregii națiuni române timp de un pătrar de secol și mai bine.

Nici chiar la schițarea primilor factori ai renașterii nu me voi opri. Șincai, Clain și Petru Maior sunt

¹ Cel ce mai întâi mi-a atras luarea aminte asupra acestor documente, este d-l Nic. Densușianu, care le signalase în raportul său către Academia Română, anunțând că a găsit 15 bucăți. (Vezi: Raportul d-lui Nic. Densușianu despre misiunea sa istorică în Ungaria și Transilvania, în *Analele Academiei Române*, seria II, tomul II, sect. I, pag. 113). Cu permisiunea îndatoritoare a Prea Sf. Sale părintelui episcop diecesan Michail Pavel, mai făcându-se cercetări în arhivul acesta, s'au găsit și alte scrisori și hârtii relative la cestiunea asta. La căutare și copiere mi-a dat mână de ajutor d-l Teodor Roșiu, fost profesor la gimnaziul din Beiuș.

² Raport asupra activității Academiei Române cu ocaziunea serbării de XXV ani a existenței sale. 1866—1891, de D. A. Sturdza, secretar general. București, 1891, pag. 6.

³ Eliad, în precuvântarea ediției II a fabulelor lui Cichindeal. București, 1838, pag. XII.

apreciați. Răposatul A. Papiu Ilarian¹ și dñii Ioan Bian² și At. M. Marienescu³ ne-au prezentat de mult portretele activității acelor.

Influența lor a dat avântul școlilor din Blaș. Învățăceii lor au devenit tot atâția apostoli. Gheorghe Lazăr a trecut munții și a arborat în România stindardul culturii naționale; Timoteiu Cipariu a întemeiat filologia română; Gheorghe Barițiu a creat presa periodică; Andrei Mureșianu a încordat lira și a scos strigătul „Deșteptă-te Române!"; Simcon Bărnăușiu a exprimat creșterea politică română de peste munți și Aron Pumnul a regenerat Bucovina.

O schinteie din acea influență sbură de acolo și în reședința episcopescă din Oradea-mare, unde ajunse episcop ardelenul Samuil Vulcan, care aprinse la Beiuș un nou focar de cultură, înființând un gimnaziu, de unde a eșit aproape totă generațiunea română actuală știutoare de carte dintre cele trei Crișuri.

Pe când acestea se petreceau în Transilvania și în o parte a Ungariei, în Banat și în părțile aradane asemenea s'a pornit o mișcare de deșteptare națională și culturală. Pe acolo situațiunea era înse și mai grea. Îndelungatele războaie cu Turcii și dominațiunea acestora a rărit rânduile Românilor. Scădând numărul populațiunii autochtone, locurile deșerte s'au împoporat cu tot felul de seminiți; chineziatele române s'au șters și rolul elementului român s'a redus foarte.

Afară de acestea, pe câtă vreme Românii din Ardeal și cei din părțile ungurene erau amenințați numai politicește, Bănățenii și cei din comitatele marginase ale Ungariei mai aveau să suporte și apăsarea ierarhiei bisericești. Sufletul lor amărit de nedreptățile dănilice nu mai avea nici măcar locul unde tot creștinul se duce cu evlavie, să-și caute mângăere și curaj: li se răpise locașul lui Dumnezeu, biserica, și în locul ei li se impuse o biserică cu limbă străină: ierarhia sârbescă cu toate șicanele sale.

Erau grele sarcinile administrației politice, dar apăsarea ierarhiei sârbești întrecea, căci acesta atacă simțirile cele mai intime ale omului, sanctuarul religios.

Mitropolitul sârb din Carlovăț și vlădiciei sale, asemenea toți sârbi, slăpâneau turma credincioasă română. Și o slăpâneau cu atâta netoleranță, nedreptate și crudime, încât generațiunea actuală trebură să se mire de îndelunga răbdare a înaintașilor săi. Mitropolitul era un despot necontrolat, iar vlădiciei vrednici sateliți ai lui. În orba lor cutezare, ei își propuseseră a face din Români. Sârbi. Drept aceea confiscară toate averile mănăstirești și alte multe fonduri bisericești române; de altă parte, nu tolerau nici un episcop român, nici chiar în părțile locuite exclusiv de Români; pretulindeni impuneau protopresbiteri sârbi; prin comunele curat române numiau popi sârbotei; nu admiteau la cursul teologic nici un tiner român până ce nu-și adăogă la nume terminațiunea „vici” și prigoniau cu furie pe toți cei ce cutezau a-ș manifesta simțirile naționale.

Acastă tiranie revoltătoare, ce-i dreptul, a pus stavilă progresului cultural român, căci aproape totă clasa inteligentă română se compunea din preoțime și învă-

¹ Viața, operele și ideile lui Gheorghe Șincai din Șinca-București 1869.

² Viața și activitatea lui Samoil Micul alias Clain de Sadu. București 1876.

³ Viața și operele lui Petru Maior, în *Analele Academiei Române*, seria II, tom. V, 1882—1883, sect. II, pag. 31

țătorime, dar n'a putut ucide spiritul național, ci a înălțat și mai mult puterea de rezistență.

Și inctul cu inctul, ca un frământ al frunzelor, care precedeză viscolul din pădure; ca un murmur ce străbate din fundul pământului și în cele din urmă cutremură globul: s'a pornit o mișcare, la început cam sfioasă și fricoasă, apoi din ce în ce mai pe față și mai curajoasă, iar în sfârșit cu toată puterea. Mișcarea a produs luptă, o luptă înfricoșată contra usurpării ierarhiei sârbești, o luptă care le-a consumat Românilor cele mai bune puteri și le-a lăcut mulți martiri.

Paul Iorgovici, după el Dimitrie Cichindeal și alții au fost cei dintâi cari au cutezat să-și ridice glasul și să arboreze stindardul deșteptării.

Primul, născut la 28 aprilie 1764, în comuna Varadia, comitatul Timișorii, unde părintele său a fost preot, — făcând studii de drept, obținând diplomă de avocat. Apoi se duse la Viena și de acolo, ademenit de exemplul lui Șincai, la Roma, unde a stat trei ani de zile, studiând prin biblioteci și copiând o mulțime de documente și inscripțiuni relative la istoria și limba română. Din Roma s'a dus la Paris și de aici la Londra, iar de acolo s'a întors la Viena, de unde episcopul din Vêrșeț, Șacabent l'a numit avocat consistorial.

Aici în orele sale libere a scris „Observațiile de limba română“, care apoi s'a tipărit la 1779 în Buda. Tot aici a tradus mai multe documente adunate la Roma, a scris un glosar în patru limbi: română, germană, latină și franceză.

Activitatea lui literară înseamnă deșteptarea nedomirirea Sârbilor. Iară când ei vădura că el începe a scrie cu litere latine, fură cuprinși de spaimă grozavă, pare că ar fi zărit pe Necuratul. Au început a striga că Iorgovici se slugește de slove păgâne, pe cari le-a adus din Roma; apoi îl acuzară la autoritățile politice, că acesta are să producă turburări printre Români. Iar ungurul Zsiday s'a creșut în drept a-l înfruntă, că cum cuteză el a susține că Români au venit în țările acestea sub conducerea lui Traian și că sunt aici locuitori mai vechi decât Ungurii?

În urma intrigilor și acușățiunilor, Iorgovici fu lipsit de postul său și aruncat în temniță. Și, ca să nu mai pătă lucră nici după ce va eși, pe timpul închisorii sale, i-au confiscat toate cărțile și scrisorile pe câte au putut pune mâna, și le-au ars.

Negăsindu-i-se nici o vină, fu eliberat. Atunci el începă din nou să-și facă glosarul. Încă înainte de a-l termina, fu numit inspector peste școlile din granița militară. Dar se bolnăvi și a doua zi, la 21 martie 1808, muri. Mărtea lui grabnică Românilor le pără suspectă; de aceea tradițiunea crede că ar fi fost otrăvit. Manuscrisurile-i remase încă nu sunt publicate.¹

(Va urmă)

IOSIF VULCAN.

Sunt ființe a căror bunătate e atât de mare, încât nu se teme nimeni să le facă să sufere: O mângăere le aduce iar înapoi.

Adevăratul credincios nu va scăpa de pedepșa lui Dumnezeu, decât nu se va feri de cea mai mare crimă: „Calomnia“.

¹ „Familia“, anul 1870, nr. 1.

Dor de pace.

Fericirea ta, pădure,
Bate-mi gândul câte-odată
Și ființa-mi tulburată
Aș vré somnul să mi-o fure,
Să me prindă iar în vrajă
Fericirea ta pădure

Să aud cântări de presuri
Și izvorul cu-al lui șopot.
Cadențatul glas de clopot
Să se 'mprăscie pe șesuri...
Și 'n acésta pace dulce
Să aud cântări de presuri.

Să adorm apoi, și dorul
Să me 'nalte sus în sfere,
Să mai uit că am durere,
Și să nu mai simt fiorul
Fătăritelor surisuri,
Ci să dorm în veci cu dorul!

Așipit așă uitării,
Tótă lumea să me lase
Cu visările-mi frumoșe,
Să me perd în largul zării, —
Să-mi petrec vieța 'ntrégă
Așipit și dat uitării.

PETRU CONDA.

Respuns

la cele ce spun dușmanii femeilor.

XV.

Nu vedem lucrurile decât cum e natural: Nu pôte omul să se imbecileze de plăcerea luptelor vieții, de rúdele faptelor sale?... se va îmbătă de opium, de haciș, de vin sên alte pasiuni: cărți, amorurile, studiul, surisul. Și amorurile ce le fac câte odată unele femei, pot proveni din cauza acésta; decât nu-ș pot eserecitate ființa și se îmbătă de plăceri pe alte mai binecuvântate căi, și nu-s desvoltate în ele simțiri mai fine, plăceri mai nevinovate. Femeile de ordine mai de jos vedem cu câtă pusiune beu, altele fuméză, altele jôcă cărți, acestea doue din urmă fiind cu mult mai de tolerat și se pot consideră ca plăceri nevinovate, de și și acestea își au inconvenientele lor.

Iată alâtea cause la cele ce șilnic le vedem, consistând în natura lucrurilor și nepotrivirile sociale și neînparțind pe femei la lucrurile serioșe ce ar trebui

***

Unul din punctele cu care ne scôte ochii dl Simu și față de care ne simțim în adevăr incurcate — e tineră soție de curând căsătorită, pe care bărbatul său Crețescu o duse în societate să o vedă zimbând, acasă fiind toldauna posomorită și de marmură, iar în societate drăgălașă și veselă. Dl Simu ne arată, cum viind dna să se desbrace și soțul ca un bărbat credincios vré să-i ajute, ea dintr'o săritură alérgă lângă dl Gălântărescu care se grăbeșce a-i ajuta. Soțului i se fac crețe pe frunte, tinerii ce i-au înțeles soția, îl feliciteză

ridând pe sub musteță, pentru nevêsta ce ș-a luat; femeile îl fericesc, iar bătrânii îl plâng, pe când el își ștergea sudorile pe frunte, căci nu eră prost, își înțelega poziția.

Tot timpul inse dl Simu intonează titlul de dnă — pentru nevêsta sêu soția lui Crețescu — și acêsta o face cu tot dreptul; căci într'un punct precedent dsa ne citază ceea ce a cetit în „Românul“ despre starea căsătoriilor; astfel dsa țice:

„Când doi se însoră din dragoste — devin bărbat și nevêstă; când fac o alianță de conveniență, devin soț și soție; când se însoră din impregiurări devin: domn și dómna.

„Nevêsta își iubeșce bărbatul, soția îl cruță, iar dna îl toleréză.

„Pentru tine ai o nevêstă, pentru amiciei casei o soție și pentru societate o dómna.

„Bărbatul la bôlă e ingrigit de iubita lui nevestică, de soție e cercetat (ceea ce ne pare esagerat) iar dna din timp în timp se informéză de starea lui.

„Gospodăria o face nevêsta, casa o întreține soția, iar dna dă tonul în societate.

„Te primbli cu nevêsta, călătoreșci cu soția și faci escursiuni cu dna.

„Grigile le impartii cu nevêsta, banii cu soția și faci datorii cu dna.

„La mórte te plânge nevêsta, te jeleșce soția și dna „pórtă doliu“.

Tóte acestea ce le spune autorul acestor rënduri par să fie basate pe o profundă observare și pot să fie fôrte precise, deci acel ce se însoră din dragoste și acel ce din conveniență, precum și acela ce din impregiurări — trebuie să-și tragă fiecare efectele caucei ce l'a făcut a se insurá.

Iată ce mai țic bărbații în privința căsătoriei și care-i face nemulțamiți: „Ei susțin că pierd liniștea și libertatea, pe când femeile își dobândesc libertatea. O fată e timidă și restrinsă în conversație; îndată ce s'a măritat inse, ea póte țice: eu sânt femee măritată, imi pot deci permite cutare și cutare glumă, cutare și cutare faptă... Acêsta au observat-o și prietenii femeei că e așa. Bărbații au inse dreptul să prelindă (!) că chiar femeile măritate să fie mai restrinse în libertatea lor decât fetele, căci dênsele sânt cele legate și nu fetele. Acêsta inse nu se întemplă și de acea s'a format țicala:

A călători pe mare
Când furtuna te 'ngrozeșce,
A te asvêrli în ripă
Care 'n fund nu se zăreșce,
A-ți luá o hotărfire
Pentru a te insurá,
Sânt trei lucruri ce le faci
Fără de-a raționá.

Ba sânt țeri în care ómenii de stat se socotesc a pune dare pe tinerii trecuți de 26 de ani și necăsătoriți, atâta e de insemnat numărul holteilor tomnateci — cauza pentru care nu se însoră? Nimicuri de acestea care se scriu de dușmanii femeei.

Iar ca exemplu despre femeile măritate care-și arógă atâta libertate, ni se dá o dómna tineră careia la bal bărbatul seu îi face următoarele reproșuri:

— Scumpa mea soție! (adecă vorbă să fie, îi va mai fi spus el scumpă, când eră mánios și n'o fi luat-o

furios de mână să o ducă acasă...) Cu Salvan ai dus-o prea departe. Șcii bine că tu ești măritată.

— Da, în adevêr, respunse frumósa soție — eu șciu acêsta, dar el, Salvan n'a șciut-o!

Iar dl Simu adaoge: „Vorba de mai sus... fetele ar trebii să se bucure de mai multă libertate... inse acêstă libertate o esercită pe contul lor... femeile măritate.

O mare crimă deci, — o dómna tineră s'a purtat într'un bal ca o fată... și iată póte fi de pericol... De câte ori nu-ți faci haz într'o petrecere când vine cineva a te crede domnișóră și-l lași pentru a te distrage, în credința acêsta, încântată fiind și ridând din tótă inima!

Dar domnilor nici acêsta nu le place, sânt așa de egoiști încât chiar și o vorbă, o glumă a femeei, o plăcere a ei nevinovată, îi supêră. — Ț-ar luá și aerul de la gură prin care respiri, să nu-ți lese nimica: nici plăcere, nici un gând ce să nu fie al lor sêu pe voia lor. Un lucru a făcut Dđeu reu, și de sigur că ar trebii să-i pórte mare dușmănie bărbații. După rațiunea lor, s'ar fi cuvenit ca de la natură ei să aibă capul și inima femeei în mâni, pentru a nu i le da decât când și cât va fi trebuința lor; atunce vedem și noi că ar fi fost lucrurile în adevêr în lege, pe când așa, în ciuda bărbaților, femeia s'a născut liberă ca or și ce om — ce neprieten și negalant a fost Dđeu față cu dlor! iar ei cu cât mai tare umblă să o tiranizeze, să-i impue voința, cu atâta mai la rele efecte ajung. Dar pe lângă că sânt egoiști, apoi sânt și fricoși, se vede că decă nu se simt singuri destul de perfecti pentru a luptá și a se purtá cu femeia, ca prin iubire și calități să o oblige de a se da lui cu tot sufletul și a ș-o face credinciosă, alêrgă la legi și la puterea morală a ómenilor de a i-o inlântui și a i-o da sclavă în mâni. Iată până și ce lucruri îi sparie pe bărbați: că a vorbit, că a petrecut, că a lăsat să-i facă curte la un bal! Óre bărbații până s'au insurat câte le-au făcut? Și o biêtă fată decă după ani de inchisóre în casa părintescă, pázită pentru densusul, când vine și ea odată în lume și vré să-și manifesteze ființa vorbind, glumind sêu distrăgându-se gustă din tótă inima plăcerea unui moment nevinovat — face o crimă în contra bărbatului, ea n'are dreptul să fie om... Trebuie să-și restringă libertatea!...

Am vêdut noi multe astfel de femee măritate de timpuriu și puse sub despotismul bărbatului, care apucate înainte de copii și neputându-și face tinereța își plângeau la bătrânețe viața lor netrăită, — la or și ce ocazie de petrecere, la auđul unei muzici, inăbușindu-se prin unghere suspinând și plângând; iar altele ce deasemenea măritate tinere și scăpate degrabă cu copii mari și puși la cale, alergând la vârsta acêsta de bătrâneță, după bal și nebunii — darul natural ce și l'a păstrat vecinic în inimă și care i-a fost amănat... Atâta-i dór al omului, cât e tiner să trăescă și să petrecă! — Cum îi bate inima și cu câtă plăcere se găteșce o femee pentru bal! fie ea și măritată — și cât îi e de drag să se vêdă astfel frumósa în toaletă splendidă, vêdându-și cu ochii idealul de dênsa ce numai l'a visat — iar apoi plăcerea de a fi de toți admirată și incongiurată! Nu se imbêtă bărbații pe alte căi de asemenea triumfuri, sêu la tribună, în parlament când toți îi aplaudă și-i serbătoreșce? Tot astfel și pe ea, ca un vis fericit, ca un sóre, ca un stea de fericire, o urmăreșce în tótă viața suvenirea acelui fericit moment; — necontenit îi e izvor de fericire și de bucurii, și or

Pe punte.

de câte ori îl istorisește, chiar de e bătrână, fața i se iluminează și i se pare că iar e tineră, rămânând ca un deposit scump, istosirea sfântă și la copii. Atâta triumf în viața față cu lumea îi e iertat și femeii să poarte: curtea ideală ce a incongiurat-o acolo rămâne ca un vis, și ea se întorce iar acasă, unde stă neconținut lângă bărbatul seu.

De sigur că bărbatului ar trebui să-i placă mai mult femeia sa și să se simțese măgulit și fericit că o are, când va vedea că și alții o admiră și-l invidiază pentru dânsa. Domnii inse ar vră să se elibereze de or ce grije, chiar și de aceea ce-i face femeia când petrece; pentru ca să-și pólă fără grije esercită ei în altă parte galanteria lor; pe când noue cu mult mai practic ne vine, a-l pune pe bărbat în frică; lasă să ne témă el și să ne poarte grija, decât să i-o purtăm noi; și acésta iată pentru ce: nu dorim să-i escităm gelosia și să-l chinuim, dar pentru fericirea amânduror iu de-comun: femeia e mai legată de casă și cu mai multe scrupule și responsabilități, sute și sute de gânduri și de cause se opun la tot pasul și îi oprese căderea, deci și grija bărbatului nu pôte fi atât de mare; il va neliniști un moment și apoi va trece; dar ce face biéta femeec când se știe mai puțin frumósă și neglijată la munca ei, iar bărbatul cine știe pe unde după cea ce-l duc fel de fel de ademeniri. În modul acesta inse sântem și noi silite luptându-ne să ne ținem cât putem mai mult în flóre și a ajunge să-i plăcem și tot din aceeaș causă și el va ține la acésta ca să nu-ș piérdă femeia.

Aici se pôte aplică acea ce se spune, că femeia pentru ca să fie iubită trebuie să se poarte astfel încât să fie amanta bărbatului ei. Casa unei astfel de părechii de ómeni pôte fi o intrégă drăgălășie, o intrégă poesie, de și în fond zace o luptă, ce-i dreptul; dar ce să faci, trebuie astfel să te susții, decât pe nădejdea păcei nu te poți lăsă; căci nici nu știi cum, când ai adormit mai bine, vine dușmanul și îți ia pe bărbat seu mai bine, se lasă luat — și atunci poți plânge și te sbați cât vei vré! Dec'ar fi ca să-i cređi! dar is șugubeți... De géba vrei să te faci matronă seriósă, de par că să impungi ómenii când mergi undeva, încât fug care încotro spériați: astfel făcându-ți datoria de femeec măritată și producând cu purtarea ta măsurată și de ghiață neplăcere și recelă pe unde treci: căci cu tótă bună voința, bărbatul are să-ți arete că mare greșelă ai făcut și-ți va păré reu. De aceea ești silită de multe ori să te porți așa. Atunci când se vede el prea asigurat, fără să vree, simțirea lui nefiind ocupată de grija femeeci, alte impresiuni va primi. Rar care bărbat știe să prețuiescă și să conserve bunăvoința acésta ce o are pentru el tinera femeia sa; și rar care păreche e așa de potrivită, pentru a nu fi avisată la acésta luptă, putând să-și ducă paćnic viața în fericire pân la sférșit.

De sigur că ar fi mai consult și e mai bine ca fetele să aibă mai multă libertate, despre acésta sântem și noi de acord, ar trebui inse să nu se mărite așa degrabă, astfel ar avé timp să învețe ce e lumea și ar intră în căsătorie mai cóple, nu ar da așa degrabă intelectual înapoi, ba încă și pe bărbați i-ar îndreptă — dar la ce le luați așa de tinere; abia eșite fetele de pe băncile școlei și la măritat! cea ce n'a știut și n'a făcut înainte: timpul de sburdăciune, nebuniile, le face acuma: pe când altfel ar intră săturate și liniștite, cu mintea pregătită pentru sarcina ce le așteptă și de aici în deplină armonie amândoi în mod natural, concentrați în sine și ar ajutá la clădit cuibul și crescut puii — și decât e începutul bun, apoi frumos și natural

merge tótă viața incolo. — O fință normal formată, normal crescută, care ș-a implinit la timpul seu tóte cerințele, căpătând cunoștințele necesare, si intrând în calea seriósă în mod natural, se va întări în serioșitate, din afacerile sale va căpeta plăceri, în lupte folositoare și nevinovate; iar mulțămirea ș-o va face din distracțiile frumóse, inalte și iertate; astfel devenind membrul cel mai prețios al societății — dar reformati împregiurările conform naturei, cine e de vină decât nu e destulă rënduielă și se începe lucrul întors; aceea ce trebuie, aceea ce-și are rădęcina în lucruri, în fințe, aceea ce e lege, or vreți or nu vreți dvóstre, numai decât va fi.

ELENA VORONCA.

Lacrimi.

În mansarda mea săracă,
Unde plâng acum uitat,
Doue lacrimi din ochimi
Lunecând, au înghețat.

Albe ca mărăgăritare
Le privesc cu duiosie
Și-aș dori așa 'nghețate
Să rămână pe vecie.

Ca să spună ele lumei,
Cum lucesc cri-talisate,
Decă plânsetele mele
Nu au fost adevărate.

RADU D. ROSETTI

Frumósa satului.

Șchiță de Irving.

Să nu mai urle lupii, să nu mai țipe buha
Sburând pe la mormânt!
Nici vânturi viforóse și nici orcane crude
Să nu-i mai vesteđescă fința în pământ
Inima-i dulce, bună! Ci ca o primăveră
Amorul ș-o conserve tot înflorindă iară.

Herrick.

În timpul unei excursiuni prin unele ținuturi laterale ale Angliei, m'am abatut pe niște căi crucișe, cari conduc în cele mai părăsite părți a țerii și așa am nimerit într'o dupămiești într'un sat, a cărui situațiune eră tare frumósă câmpescă și retrasă de sgomotul cel mare al lumei. Aci aveau locuitorii un aer de o simplitate mare, cum nu se află în alte comuni, ce se estind pe lângă drumurile mari ale țerii. M'am hotărit să rămân aci peste nópte și prânșind bine diminéta, am pornit îndată la plimbare, ca să me înveselesc de frumósa priveștițe ce-mi oferiau locurile acestea.

Rătăcind așa cum e datina călătorilor, acuz m'am trezit la biserică, la óre-care distanță de sat. Ea eră într'adevăr un obiect de óre-care curiositate, fiindu-l turnul vechiu acoperit cu iederă, așa de numai câte un corn de zid se mai vedea ici și colea; câteva unghiuri acoperite cu mușciu seu ornamente fantastice și negrite de vremuri mai străbăteau prin verdéta. Eră

tocmai o séră dragălaşe; înainte de améđi ce e drept a fost timpul inorat și moros, dar după améđi s'a în-seninat și de și mai dăndăneau niște nori intunecoși pe-asupra capului, toluș de cătră apus se vedea un petec mare aurit de cer, de pe care sórcle ce apunea strălucia mândru printre frunzele picurate și imprăscia peste tótă natura un suris melancolic.

Điua séméná cu ora ultimá a unui bun creștin, care plécá suriđénd de pécatele și grigile omenești și prin serenitatea apunerci sale ne dá o asiguránță că el acuş iará se va rădicá in glorie.

M'am așeđat pe-o pėtrá de mormént de jumėtate scufundată și am început, precum e datina multora intr'atari impregiurári, a medită despre đilele trecute și prietenii vechi, despre aceia, cari sânt acum departe și despre aceia, cari acum sânt morți infundându-me intr'o fantasie dragá de melancolic, care câte odatá e mai dulce decât alte petreceri vesele. De odatá me trezesc cu ting-tangul clopotelor din turnul apropiat, sunetul lor inse se potrivia cu sceneria și in loc să-mi conturbe harmonia cugetelor și a simțirilor mele, au trebuit să mai trecá óreș-care timp până când mi-am dat séma că ele trebuie să chieame pe cineva la mormént.

Odatá apare un conduct prin verdéța satului, care se mișcă încet de-a lungul stradelor, dispare și iará apare prin spárturile gardurilor, — până când ajunge și trece pe lângá locul unde steteam eu. Paliul care acoperia sicriul, erá purtat tot de fete tinere imbrăcate in alb, alta cam de 17 ani mergea înainte ducénd o cununá albá de flori, in semn evident că mórtá e o fatá tinerá nemáritată. In urna mortului mergeau pá-rinții. O páreche venerabilá de țereni mai inteligenți și de-o stare mai bună. Tatál se párea că-și inádușe simțirile, dar ochii lui ficsați, sprincenele lui contrase și fața lui adánc increșită și tristá arátáu o luptá mare ce se petrecea in el. Femeia se ráđemá de brațul lui și plángea cu voce tare și cu tresáriturile convulsive ale unei mame desperate.

Eu am urmat convoiului funebral in bisericá. Sicriul a fost depus in mijlocul ei, iar cununa de flori cu o páreche de mánuși asemenea albe de a defunctei au fost acájate asupra scaunului in care ședea ca odinóriá in bisericá. Ori și cine cunoșce patosul sđuiditor de inimá al predicilor funebrale, căci cine e atât de norocos să nu fi petrecut barem odatá vre-o ființă iubitá la mormént! Iará când acésta e aplicată la o ființă inocentá și frumósá, mórtá in flórea tinereței — ce póte fi mai pėtrunđėtor de inimá?!

La frasele simple, dar serbătorești ale inmormen-tării: pámėnt la pámėnt, cenușe la cenușe, pulbere la pulbere, lacrámile suratelor ei tinere curgea fără res-tringere. Numai tatál se mai vedea luptându-se cu sim-țemintele și mángáindu-se, că mórtá celor ce mor in Domnul, e bineevėntată; dar mama, care și-a vėđut copila iubitá, ca o flóre de címp fără de vreme vește-đitá și smulsá din sinul ei mágulitor, nu se putea domolí.

Rentórcėndu-me la ospėtárie, am auđit tótá isto-ria mórtėi. Aceea este o intėmplare simplá, așá cum adese ori se mai aud. Reposata a fost frumuseța și fala satului. Tatál ei a fost odatá un țėran avut, dar in cele din urmă a mai scăpátat. Ea li-a fost singurul copil crescut cu drag in casá, in traiul lor simplu țere-nese. Ea a fost tot odatá o școláriță diligentá a preo-tului din sat, o mielúșea favorită a turmei sale. Párin-tele cel bun se ingriđá de creșcerea ei adevėrat pá-rințescá, care a fost márginitá și conform sferei in care

erá chieamatá să se invėrte, pentru că ei tóți se trudiáu ca să-i fie invėțătura un ornament in viėtá și să nu se rădice peste giurstári. Iubirea și desmierdările pá-rinților, sculirea ei de ori și ce ocupațiuni ordinare, au născut in ea o grație naturalá și o delicateță a caract-erului, cari concordáu fórté bine cu frageđimea ama-bilá a formelor ei. Ea séméná cu o flóre mândrá din grădiná, care creșce din intėmplare intre altele mai re-sistente de címp.

Superioritatea grației ei erá simțită și recunoscutá de surate, dar fără invidie, pentru că acea erá fără pretensiuni și intrecută prin manierele ei plăcute și simpatice.

***

Satul acesta așeđat departe de lume, erá una dintre comunele rari, cari mai pástrează urme de datini vechi engleze. El își avea serbările sale cámpești și pe-trecerile pe la serbători și mai ținea strict la serbarea florilor in luna lui maiu. Acestea intr'adevėr erá tare promovate prin preotul presinte, care iubiá datinile vechi naționale și erá unul dintre puținii párinți creștinești, cari își vėđ misiunea lor implinitá prin promovarea bucuriei și bunăvoinței intre ómeni. Sub auspiciile lui armindenul (May-pole, Maibaum) se implantá din an in an cu mare pompá in mijlocul satului impėnat cu ghir-lande de flori și cu stėguri și mai alegea, ca in timpu-rile vechi, o reginá séu o điná a flo-ilor dintre fete, cari presidá la jocuri și impărțiá premiile la cei mai harnici și invingėtori feciori.

Situațiunea pitorėscá a comunei și serbările ei vechi pline de poesie atrágea in tot anul o mulțime de străini, ca la nedeie. Intr'acestea la o serbare de maiu a venit și un oficer tiner, al cărui regiment a fost nu de mult incuartirat in apropiere. El a remas incántat de gustul bun și natural, care se vedea la serbători, dar mai ales de amabilitatea ce a observat trezindu-se la regina de maiu. Ea erá favorita satului impėnatá cu flori, care zimbiá și roșiá cu confusiunea și perplesita-tea dragălaşá a fetelor fricóse și rușinóse. Datinile na-turale țėrănești l'au pus indată in stare pe ofițer să-i facá — fără presentare — cunoșcință, el și-a aflat ca-lea la increderea ei și și-a plătit acésta in modul pre-cum oficerilor le cam place să glumėscá cu fetele sim-ple de țėran și pseudoculte. Și n'a fost nime s'o facá atentá. Párinții n'au cunoscut datinele ómenilor de modá.

El, ce e drept — nici odatá n'a vorbit de iubire cu ea, dar sânt multe apucături, cari fac iubirea mai elocintá decât vorbele góle și cari se strecurá pe fuřiș, încet și iresistibil la inimá. Ficsári lungi pe sub sprin-cene, modularea vocii, miile de delicateță și atențiuni cari resar din tóte cuvintele, privirile lungi și afunde in ochii cu gesticulári cu tot sânt formele adevėrat elo-cinte ale amorului, cari se pot totdauna simți și ințe-lege, dar nici odatá descrie. Putemu-ne noi mirá, decá oficerul indată a cucerit o inimá tinerá fără pazá și apli-cată de la naturá spre iubire! Ce priveșce copila, ea iu-biá mai mult fără cunoșcință de sine, abia își trágea sémá de pasiunea ce creșcea in ea și i absorbiá tóte cugetele și simțirile, séu că ce li va fi urmarea. Ea intr'a-devėr nu căutá la viitor. Când erá el presinte, vorbele și privirile lui i ocupáu tótá atențiunea, iar când erá absent, ea se cugetá numai la ce s'a intėmplat și la rentórcerea lui.

(Finea va urmá.)

Băile de la St. Giorgiu

Omul ocupat cu afaceri intelectuale, după o lucrare intensivă de un an, dorește recreare; nu numai că o dorește, ci acésta o prescriu regulele sanitare; după muncă, repaos. Nu parada de voiagiuri, ci rațiunea de a îngriji de sănătate, în stil vulgar „de a cârpi sacul vieții” adeca corpul fragil, acésta vedere higienică mi-a dat și mie impulsul ca în 11 august a anului curent să plec la băile de St. Giorgiu român; cam târziu dar mergi când poți; căci: mieux tarde que jamais.

Plecând de la Orade cam pe la 3 ore dimineața, la 7 am sosit la Cluș; de aici la 8 ore am plecat mai departe pe frumoasa și încântătoare vale a Someșului până la Bistrița, capitala comitatului Bistrița-Năsăud, ore-când district autonom; la Bistrița am sosit la 12 ore, unde se termină rețeaua calei ferate.

În acésta călătorie am atins Gherla, oraș armenesc, din carele peste toate edificiile se înalță biserica armenă, în care fiind odată, am vădut ritul latin imbinat cu cel oriental; adeca în biserică și strană, în care se cântă după glasurile orientale, și organe cu cânturi după ritul latin. În capătul orașului de către Cluș, se vęd multe casarme și edificii de honveți, iară în celalalt penitențiarul — temnițele — statului; va să dăcă, armenii au de toate ce le trebuie. De aici am trecut pe lângă Deș, cu situațiunea-i pitorească între Someș și dealuri. Urměză apoi Reteagul și Betleanul ca stațiuni mai principale, până la Bistrița; fiind și de duminică, pe toată linia am vădut cu plăcere poporul românesc în costumul seu național.

Bistrița este un oraș vechiu, ca toate orașele săsești, în cari au loc eminent bisericile monumentale evanghelice; aici mai toate firmele și inscripțiunile sunt germane, cu excepțiunea ale advocațiilor români; limba de comunicație între sași, români și unguri este limba română, ba și diregătorii publici cari nu știu limba germană, vorbesc cu sașii românește, căci sasul nu știe ungurește. Orașul e destul de regulat și curățel; are mai multe strade drepte, case cu etagiu, are și un parc în dezvoltare continuă, sub pōla unei păduri rădicate, spre mieșădi-resărit.

De la Bistrița am plecat cu birja prin o comună mare săsescă, dar locuită și de români, cu numele „Iad” de unde urcând și coborind pe căile serpentine romantice ale unui deal mare, am ajuns la Ilva-mică, comună curat română, deja pe teritoriul așa numit grănițeresc; de unde în jumătate de oră am intrat în St. Giorgiu român, situat între dealuri și munți. De la Bistrița până la St. Giorgiu este șosea bună care o parcurgi în 4 ore; birjarului plătești 6 fl.; de la Orade până la Bistrița pe calea ferată am plătit 7 fl. 20 cr.

St. Giorgiu este o comună curat română, cu 3000 locuitori, și cu un teritoriu estins; căci fiind comună liberă grănițerescă, n'a avut în spate domni de pământ, cari să-i forțeze holdele, fâneațele, pășunile și pădurile. În comună este poștă, farmacie, notariat, gendarmerie; telegrafal lipsește, de și o localitate de baie ar avé mare trebuință de el; popor curat, case de brad curate; stare materială bună; biserică frumoasă de piatră, și școlă confesională română; femeile și fetele pōrtă

catrințe (oprege) colóre roșă, țesute de ele, pe cari le numesc „pânzătură” — dimineața le vești eșind la deal, la câmp, unde adună fânul, și ajută bărbaților la economia de câmp, — dar pururea cu furca în mână, torcând în continuu; toate au străicuțe la umăr, — iară nevestele duc la umăr lăganul ușor de brad, cu băiețelul, drag odor al mamei.

Baia este situată în estrenitatea satului nord-vestică, pe o colină de stânci, suri, în colóre granitului; fântâna principală, și toate celelalte surse, patru la număr, curg de sub aceste stânci: acésta colină este impresorată de un părete de piatră, semnul proprietății băilor; după valea acesteia se înalță un cerc de deal destul de mare, dar cultivat, având holde, fâneațe, împreună cu pășuni și pădurițe; iară dincolo de acest deal se rădică o altă verigă de munte, cu brați seculari. Din aceste cetitorul pōte să vędă, că situațiunea băiei e frumoasă, romantică, cu aer curat și sănatos. Peste colina de stânci sunt cărări cruciș curmeziș, pentru preumblarea publicului; în partea nordică plantațiune de brați, plop, paltini și alte soiuri de arbori; luând întregul teritoriu al băilor, plantațiunea și umbra e pușină.

Apele tuturor surselor sunt reci, din cari pe canale de scânduri se transportă în bazine reci, a căror apă este între 8—11 graduri după căldura aerului; cabine cu putine pentru băi calde, sunt cam la 40. Cura beutului apei la isvōre se începe la 6 ore dimineața și duréză până la 8 ore, lângă musică țigănescă, de la Bistrița; scaldatul între 10—12; după amieză musica de la 6—8 când începe preumblarea publicului, carele este româneș și o minoritate jidană, pentru cari sunt doue bazine reci „coșer”.

Baia este proprietatea comunei, esarendată pe 30 de ani unei societăți pe acțiuni numită „Hebe”. Apa se transportă în sticle sigilate sub acésta firmă, și se bea de comun și la mész și cu vin. Societatea pe la anii 1880—1 a edificat un otel cu etagiu având la 40 de camere și un refector corespunzător, în care se fac baturi și seri dansante pentru publicul tiner. Otelierul în anul acesta eră un ungar, carele-și adusesse și un turtar; mai bine să fi adus un bucătar bun, căci culina condusă de soția lui lăsă mult de dorit, precum și arangiamentul întreg al otelului. Dl maior Luchi, directorul băilor își dă toată silința pentru îmbunătățiri, dar când te lupți cu sărăcia, faci cât poți, căci acționarii, mai toți români, timp de 12 ani, n'au primit nici un crucer dividendă după capitalul elocat. Mai sunt doue restaurante; unul al lui Ionica Bob, carele fiind în proprietatea sa, e permanent în St. Giorgiu; iară al doilea Geog Socaci; dăcă acești trei otelieri ar face o societate pentru liferarea seu promovarea cărnurilor bune de vite îngrășate, oșpeții dedați cu comfortul băilor străine, ar fi mai mulțămiiți cu menagiul. Vinuri bune igienice nu găsești, de și Ardealul este patria vinurilor bune, având încă vii nedevastate de filoxeră.

Este în prospect clădirea unei căi ferate, pentru exploatarea pădurilor erariale, de la Betlean pe la Năsăud, până la Ilva-mică; în acest cas băile St. Giorgiului ar fi numai o jumătate de oră depărtate de calea ferată și s'ar începe o cră nouă pentru ele.

Traiul de și camerele de locuit, amezurat primitivității locului, sunt destul de estine. Sunt în loc doi medici: dl Filipan medic de băi, și dl Monda, medic comunal, ca stabil în villa sa proprie; acésta și villa dlui Larionesi, sunt zidirile cele mai elegante în St. Giorgiu.

Ôspeți au fost mai cu sémă din România, Ardeal și Bucovina; mai mulți români, deci și musica a trebuit să fie așa; jurnale românești, ungurești și nemțești; românul se pôte simți bine la aceste băi.

Am de a aminti că tineretul poporului din St. Giorgiu in dumineci și serbători jôcă dansuri naționale in largul stradei; in anii din urmă a învățat de la dl Utaea, practicant de avocat in Bistrița, Călușerul și alte jocuri române cari deja s'au generalizat între tinerime; publicul de la băi ese la ei și-i privește cu drag; tinerii făcându-și costum anumit pentru jocurile călușerești, acesta e o dovadă că aceste jocuri vor fi păstrate ca datină națională.

Tôte ca tôte, dar apele St. Giorgiului sânt foarte bune, folositoare, și vindecătoare, în locul între apele Carlsbadului și a Marienbadului; cine voește să se informeze mai de aproape despre conținutul și analiza lor, să citescă broșura edată de dl Leo Mureșan medic de la Caransebeș, intitulată „Apele minerale ale St. Giorgiului român“ cu doue tabele comparative, I-a a apelor minerale din Transilvania, și a II-a a apelor minerale mai cunoscute in Europa, din cari ese la evidență, că suma substanțelor fixe la 10.000 părți de apă, a apelor St. Giorgiului sânt superioare tuturor băilor indicate in tabele.

Se înțelege că fiind in St. Giorgiu, n'am putut întrelasă să nu ved locurile istorice a I-lui regiment de margine (graniță) românesc din districtul Năsăudului; am plecat într'o societate plăcută cu doue trăsuri la Rodna-veche, unde am făcut vizită octogenarului dn Porcius, membru al Academiei Române, o columnă vie ce pörtă întipărița istorică a districtului ôrecând românesc; i-am dorit să nu-l slobodă Domnul până nu va vedé cu ochii sei mântuirea neamului; pe demnul și meritatul paroc dl Domide nu l'am putut salutá, căci precum ne este cunoscut, erá in închisórea de la Vaț, cu procesul Memorandului; de aici scâpa numai țilele aceste; îi dorim să fie verde ca bradul.

In Rodna-veche, pentru că esistă comunitate religioasă catolică, și mai mulți evrei, statul a înființat o școlă de stat; credem că românii având școlă lor, se vor feri de ea.

Pe frontispiciul bisericeii românești am cetit următoarea inscripțiune: „Acesta biserică este zidită din ruinele bisericeii derimate de hordele mongolice in anul 1241; păretele fruntarului bisericeii ruinate, mai stă și acuma in înălțime cam de 15—20 metri, ca martorele unui timp vechiu de 654 de ani. Tătarii au atacat chiar in Joia mare a anului mai sus amintit pe Rodneni, in care ți s'au retras, simulând că sânt bātuți; locuitorii credând că sânt scâpați, in ziua de Paști erau toți adunați la biserică, când tătarii s'au nepusit asupra lor cu tótă puterea, au macelărit 30.000 de ómeni, și apoi orașul l'au derimat literalmente; acuma are poporațiune de 4000 suflete, majoritate absolut română.

De la Rodna am plecat la Valea Vinului; atât aici cât la Dombhát între Maier și Rodna „Erdélyrészi kárpát-egyesület“ a rădicat stabilimente de băi cu culori, inscripțiuni și stéguri ungurești, fiind Valea Vinului botezată „Borberek“, iară restaurantul de E. M. K. E. szálloda. D'alungul acestei văi romantice locuesc mineri, adunătură din tôte poporațiunile, cari până in timpurile mai noue se romanisau cu familii cu tot; acuma li s'a zidit școlă elementară de stat, și băieților școlari nu li e permis a vorbi altă limbă, decât cea

maghiară. Tôte aceste spoieli din afară, și încercări zădarnice, cari trecând banii, vor trece și ele și vor fi spălate de ploile vremurilor viitoare. Am vizitat topitórea, șteampurile mineralelor conținătoare aramă și mai mult plumb.

Va fi interesant a ști, că Valea Vinului și teritoriile până la marginea Bucovinei acuma sânt proprietatea familiei baronești Kemény, care intentase proces de trei milioane florini in contra grănițerilor și in urmă s'a împăcat cu 315.000 fl., in prețul cărora a primit teritoriile amintite; decurgerea procesului și a împăcătuienei, pe acele vremuri, a fost ventilate prin jurnalele române.

După acesta excursiune, la sêptemána, am mers la Năsăud prin Iva-mică, Feldru și Rebrizóra, atingând marginea satului, botezat de împăratul Iosif al II, Nepos, numele-i original Vărarea (Salve, Romuli, Parva Nepos). Am amintit acesta comună și din acel incident, că guvernul a înființat aici o școlă de stat, a plătit 4 ani consecutiv pe învățătorul, dar sub durata acestui timp, n'a putut prinde nici un puiu de românaș la școlă lor, in urmă a vëndut zidirile comunei, care acum le foloseșe de primăria.

De la St. Giorgiu până la Năsăud șosea foarte bună care o parcurgi in 2¼ ore. Năsăudul, afară de gimnasiu și biserică română, este tot cel vechiu, cu zidirile sale invecchite de pe timpurile serviciului militar de graniță. Gimnasiul român cu inscripțiunea ungurească „alapitványi főgimnasium“ este un edificiu măreț, cu etagiu, și in stil modern, are o curte largă îngrădită cu grilaj de fer; directorul gimnasial dl Ciocan a avut cordialitatea a ne deschide tôte dăspărțemintele și încăperile gimnasiale, a ne conduce și a ni le arată, museele, salele, localul de gimnastică, clasele etc. tôte după recerințele învățământului modern, in cari domnește curățenie și ordinea cea mai frumoasă; interiormente tôte inscripțiunile, pentru indicarea localităților, sânt in limba română. Scolarii acestui gimnasiu au fost in anul trecut 262, din cari 5 germani, ceialalți toți români.

Gimnasiul este zidit din fondurile grănițerești; de aci l'a botezat guvernul gimnasiu fundațional (alapitványi) și românesc, totuși dorim un „vivat et prosperat“.

Biserică română gr. cat, încă este un edificiu nou și frumos cu doue turnuri și fațada spre piață, având un prospect imponent; interiormente spațioasă, și inestrată după recerințele cultului oriental.

Precum am observat, nu numai in Năsăud, ci in întreg districtul de odinioară, cimentul român a început a căde de pe părății societății românești, și meșterii nu se gândesc la reparațiune. Străinismul și jidovimea i năpădește; mergând trebile așa, se pune întrebarea de sine: „ce se va alege din Romuli parva nepos?“

In 1-a septembrie, eram ultimul ôspe la St. Giorgiu, deci plecai spre Bistrița; erá duminică, și simpaticul coleg dl I. Tripon me duse la biserică română, să ascult corul nou înființat, din inteligență, industrieși și țereni, care-și țineau proba; am fost surprins de rezultat. Bistrița are peste dece mii locuitori sași, între cari 3000 români; aceștia având o bisericuță de lemn afară de oraș, după multe ostenele și mari jertfe au reușit să cumpere biserică, claustrul, și apartinențele sale, de la ordul călugăresc al minoriților, situat mai la mijlocul orașului; interiorul bisericeii s'a arangiat după ritul

oriental, și eră să se întemple sfințirea bisericeii în 8 septembrie; dar P. S. S. episcopul Gherlei n'a împlinit dorința poporenilor să seversescă actul sfințirii, iară Bistrișenii voind să se afirme înaintea străinilor, cu ritul și credința lor, nu fac sfințire fără de episcop, și estmod actul sfințirii s'a amânat pe timp nedeterminat. (Se va face mâne la 29 septembrie. Red.)

Distanța de la Gherla la Bistrița cu calea ferată, este de doue ore; iară de la Bistrița la Oradea-mare m'am reintors în 10 ore.

IOSIF ROMAN.

Pe punte.

Gârla s'a umflat, căci a fost plöie mare la munți. Apa vine turbure și mai că ajunge puntea de grindă de peste ea. O fetică se întorce de la lucrul câmpului, cu grebla 'n mână și are să trecă puntea. Primejdie mare. Se teme grozav. Se vede că nu-i române. Cu papucii și cu grebla își ține echilibrul.

Pictorul ilustrațiunii din interiorul foi noastre a eternizat tocmai momentul acesta, care ne infățosează chiar situația cea mai interesantă.

LITERATURĂ și ARTE.

Știri literare și științifice. *Predicele lui Iustin Popfiu* se publică în o colecțiune; volumul prim a și apărut, cuprindând 47 de predici. — *Dl dr. Victor Babeș* ingrișește acuma în institutul de bacteriologie patru-deci și cinci de bolnavi mușcați de câni turbați. — *Dl Virgil Popescu*, profesor de limba și literatura germană la liceul St. Sava din București, a scos la lumină acolo un „Curs practic de limba germană“ împărțit în 40 de lecțiuni. — *Doctorul Luca*, șef de clinică la facultatea de medicină din București, a scos la lumină acolo o broșură intitulată „Descoperirile marelui Pasteur“, conferință ținută la Ateneu.

Dimitrie Cichindeal. Am promis mai de mult cetitorilor noștri, că vom publică în colonele foi noastre discursul de recepțiune al redactorului nostru, ținut în Academia Română, despre Dimitrie Cichindeal. Dar fiind că Academia a scos lucrarea aceea și în ediție separată, n'am putut să vinim și noi cu o publicațiune; acuma, după ce Academia nu mai are esemplare la dispoziție, putem să împlinim promisiunea noastră. Începem dar în numărul acesta publicarea, omițând înse documentele, căci părțile meritorii se citéză în textul discursului.

Premiile Academiei Române. În sesiunea generală din 1900 Academia Română va decerne următoarele premii: *Premiul Hași-Vasile*, de 5000 lei, unei cărți scrise în limba română și publicată în timpul de la 1 ianuarie 1894 până la 31 octombrie 1899, al cărei cuprins va fi: „Istoria comericiului la Români séu starea actuală a comericiului în România séu studii asupra legislațiunii comerciale în statul român séu ori ce alte subiecte privitoare la comericiul român“. Terminul presintării, 31 octombrie 1899. — *Premiul statului Eliade-Radulescu*, de 5000 lei, celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Istoria Românilor în timpul domniilor regulamentare“. Terminul presintării va fi 1 septembrie 1899.

TEATRU și MUSICĂ.

Societatea pentru fond de teatru român, care în anii trecuți din felurite cause nu s'a putut întruni, anul acesta va avé adunarea sa generală în Brașov. După cum anunțaserăm, românii de acolo au și ales comitetul arangiator. Acesta a hotărit zilele trecute ca adunarea să se țină la 14/26 octombrie și zilele următoare. Comitetul central al Societății, conformându-se acesteia, va convocă deci adunarea pe zilele indicate. Precum ni se scrie din Brașov, acolo au și început să se facă pregătirile pentru adunare. Comitetul arangiator a compus mai multe secțiuni cari toate lucrează, iar corul sub conducerea dlui profesor Dima din Brașov studieză piesele. În program s'a pus: sêră de cunoșcință, serată musicală cu dans, reprezentație teatrală pentru care se va invită dșora Agata Bârsescu. Se speréză, că renumita artistă nu va refusă puternicul seu sucurs la înălțarea Thaliei Române dincöce de Carpați. Se mai proiectéză și niște excursiuni, pentru cazul decă timpul va fi priincios. Scurtă vorbă, brașovenii vor face tot ca acesta adunare să fie la nivelul lor; de aceea credem că și publicul românesc va sprigini cu căldură frumoșele stăruințe spre a da un avânt puternic sublimului scop cultural al Societății. Devisa noastră a tuturor a să ne fie: Să ne vedem la Brașov!

Concertul dnei Laura Borbola în Sătmar, la 2/14 l. c., despre care am scris pe scurt în nr. trecut, a reușit escelent. Un cetitor de acolo al revistei noastre ne trimite drept dovédă diarele maghiare locale „Szatmár és Vidéke“ și „Heti Szemle“ cari amêndoue scriu cu cel mai mare entusiasism despre debutul tinerei pianiste române, care își făcú studiile la academia musicală din Budapeșta. La concert a luat parte elita societății sătmarene, care a acoperit pe concertantă cu aplause și flori. Programa a fost compusă din cele mai grele piese classice, care reclamă mult talent și o tehnică perfectă; dsa inse a invins cu multă bravură toate greutățile. „Jocul seu, serie „Heti Szemle“, a încântat și a entusiasmă pe toți“. Iar „Szatmár és Vidéke“ esclamă astfel: „Avem curagiul să afirmăm, că dna Laura Borbola în curênd își va luá loc printre cele mai renumite și puține mari artiste de pian“.

Reprezentație teatrală în Orăștie. Tinerii sodali români din Orăștie arangéză acolo astăzi sâmbătă la 28 septembrie n. o reprezentație teatrală urmată de dans. Se vor jucă doue comedii: „Uite popa, nu e popa“ și „Un leu și un zlot“ de dl D. R. Rosetti, cu dna Tarșița Trifan și dșorele Ema Ehardt, Leontina Diniș, Ana Rozor, Lucreția Iancovici, Ana Lupan și dnii George Dreghici, Iosif Antonie, Ioan M. Corvin, Petru Muntean, Ioan Tomuța, Ioan Florea. Înaintea acestora dl Iosif Antonie va declamă „Otrava“ anecdotă populară de Th. D. Speranța.

BISERICĂ și ȘCOLĂ.

Știri bisericesci. *Esc. Sa archiepiscopul și mitropolitul Miron Romanul* va sfinți mâne duminică la 17/29 septembrie biserica nouă din Doboli inf. — *Prea Cuvioșia Sa dl Augustin Hamsea*, directorul seminariului teologic din Arad, a fost numit de sinodul episcopesc din Sibiu, archimandrit-egumen.

Jubileul unei reuniuni învățătorești. Reuniunea învățătorilor gr. or. români din diecesa Caransebe-

șului a serbat jubileul de 25 ani al înființării sale la 22 și 23 septembrie st. n. în Caransebeș, sub presidlul dlui Ioan Ionaș, asistând și Pr. SSa părintele episcop diecesan Nicolae Popea, dimpreună cu mai mulți oșpeți. Serbarea s'a început printr'un serviciu divin celebrat de archimandritul Mustea, cu asistență mare. Apoi membrii s'au adunat în sala otelului „Pomul verde“ de unde s'a trimis o deputațiune ca să invite pe episcopul Pr. SSa sosind între învățatori, a fost întimpinat cu aclamațiuni, după care președintele i-a ținut o alocuțiune, la care Pr. SSa a răspuns cu multă iubire. S'a cetit o mulțime de depeșe de felicitare. Culmea ședinței a fost surprinderea generoasă făcută de dl Stefan Antonescu, fost președinte al acestei reuniuni și actualminte președinte al scaunului orfanal din Lugoș, care a dăruit Reuniunii 1000 fl., cu scopul ca suma acésta să se capitalizeze în timp de zece ani și apoi din vinit să se dea premii pentru cărți didactice; pân atunci tot dsa a promis să contribuésă în fiecare an câte 50 fl. Acest act generos a fost întimpinat cu aplause bine meritate. Din raportul cetit de dl secretar Ioan Marcu despre progresul de 25 ani al Reuniunii scótem următoarele. Fondul Reuniunii se urcă la 5237 fl. 14 cr., iar restanțiile la 9851 fl. 99 cr. Ajutóre s'au votat în suma de 595 fl. Biblioteca e cam sărăcăciósă, căci are numai 217 opuri. Numerul membrilor e 391.

Monumentul lui C. Diaconovici-Loga. După cum am anunțat, la 23 septembrie s'a inaugurat la Caransebeș, în cimiter, monumentul lui Constantin Diaconovici-Loga, fost contemporan al lui Cichindeal și renumit profesor din epoca renașcerii noastre naționale-culturale. Monumentul s'a inițiat de Reuniunea învățătorilor gr. or. români din diecesa Caransebeșului, care a și executat idea și astfel cu tot dreptul a făcut inaugurarea aceluia, tocmai acuma la serbarea jubileului de 25 ani al esistenței sale. Serbarea s'a început prin un parastas oficiat de ănsuș Pr. SSa episcopul Nicolae Popea, cu asistență strălucită, după care cu toții au eșit în cimiter, unde înteu s'a făcut sfințirea apei, cu care s'a stropit monumentul. După aceste președintele Reuniunii jubilate, dl Ioan Ionaș, printr'un discurs de avânt înalt, a făcut panegiricul nemuritorului dascăl și predete monumentul în grigea comunității bisericești. Au mai vorbit dl Nicolae Ștef în numele reuniunii învățătorilor de la Arad, apoi dl Iuliu Vuia de la Banat-Comloș. Apoi protopresbiterul Andreiu Ghidiu a primit monumentul în numele comunității bisericești. Serbarea s'a încheiat prin declamarea unei ode ocazionale, de dl T. V. Păcățian și ăisă de dl Iosif Curuș.

O serbare frumoasă la Bușteni. Vineri, la 8/20 septembrie, fiind hramul bisericeii domnești din Bușteni de lângă Sinaia, regele Carol și principesa Maria au mers cu mare suită la Bușteni, unde au asistat la serviciul religios oficiat de mitropolitul-primat cu asistență strălucită. După aceea regele a mers în curtea bisericeii unde numeroși țărani, în haine de serbătóre, erau așezați la mese întinse, prin îngrijirea administrației domeniilor. Majestatea sa gustă din bucatele servite și adresă cuvinte binevoitóre diferiților săteni. Apoi regele și principesa au vizitat școla, clădită de Maj. Sa, frumos împodobită cu verdéță, stéguri și covóre. Regele mulțumí învățătorului și învățătoresei de buna întreținere și conducere a școlei și semnă registrul ce i s'a presintat ca amintire despre acésta serbare. Arcuri de triumf erau ridicate în comună și tóte casele locuitorilor împodobite cu drapele. La orele 11 din ăi regele și principesa, cu suita, s'au insors la Sinaia.

Sfințire de biserică în Slatina. Vineri, la St. Marie mică, s'a sfințit la Slatina în Maramureș frumoșă biserică zidită cu spesele Esc. Sale părintelui episcop Michail Pavel, mare proprietar în acea comună. Actul sfințirii a fost o impozantă serbătóre bisericească, la care au luat parte mulți și din comunele vecine. A celebrat vicarul Marămureșului, Rds. D. Titu Budu, care a ținut și o cuvântare ocațională fórte frumoșă. Cei adunați s'au imprășciat urând viéță îndelungată generosului episcop, care a zidit pentru credincioșii din Slatina acest locaș slânt. Insemnăm totodata, că acésta e a cincea biserică ce Esc. Sa a ridicat cu cheltuéla sa.

Sfințire de biserică în Bistrița. Românii gr. c. din Bistrița ș-au cumpărat și profăcut cu mari jertfe o biserică frumoșă, care avea să se sfințéscă la 8 septembrie. Neputându-se atuncea îndeplini actul sfințirii, acela se va face mâne duminécă la 29 septembrie. Din incidentul acesta s'a constituit acolo un comitet care va arangia festivitățile. Aceste se vor încheia prin un bal, dat în séra aceea în sala din „Otelul Cetății“. Comitetul arangiator e compus astfel: president Gavril Vertic jude reg. în pensie, casar Stefan Porușiu, controlor Procopiu Cutean, membrii dr. Demetriu Ciuta, dr. Gavril Tripon, Mihailă Mihailaș, dr. Teodor Paseu, George Curtean, dr. Alesandru Silași, dr. George Linul, Dionisiu Longin, Ioan R. Cherecheș, Iuliu Dombradi, Simeon Pop, Vasile Pop și Iuliu Moldovan. În pausă 14 tineri țărani din Bistrița vor dansă Călușerul și Bătuta

Societatea studenților gimnasiali din Năsăud s'a constituit pe 1895/6 în modul următor: Conducătorul societății, prof. Gregoriu Pletosu; președinte, Ieronim Bal stud. cl. VIII; vice-președinte, Leontin Drăgan stud. cl. VII; secretar I, Vasiliu Suciu stud. cl. VIII; secretar II, Nicolau Șandru stud. VII; bibliotecar, Vasiliu Moisil stud. cl. VIII; vice-bibliotecar, Vasiliu Ghețe stud. cl. VII; casar, Octavian Pavelea stud. cl. VIII; controlor, Stefan Scridon stud. cl. VII; membri în comisiunea literară: Artemie Mureșan stud. cl. VIII, Emanuel Mocean stud. cl. VII și Emiliu Cogian stud. cl. VII.

Parastase la Mediaș. La 17/29 septembrie cu ocasiunea adunării generale estraordinare a Reuniunii femeilor române din Mediaș și giur, se va ținé acolo parastas în biserică gr. or. română, pentru întemeietórea și prima presidentă a acestei Reuniuni, véduva protopopésă Ana Chendi n. Androne, reposată la 7/19 august an. c. Tot cu acea ocasiune se vor amintí la sf. rugăciune și numele primilor factori la înființarea Reuniunii, a reposaților protopopi Dionisiu Chendi și Ioan Popescu, a parocului Ioan Bozoșan și a proprietarului Teodor Moldovan Bucșa.

Sinodul României se va întruni în sesiune de tómnă la 1/13 octombre. Se va discuta, între altele, și chestiunea jurământului preoților înainte autorităților judecătórești.

C E E N O U ?

Hymen. Dl Mihail Pavel, proprietar în Slatina în Maramureș, nepot de frate al Esc. Sale episcopului Mihail Pavel, mâne duminécă la 29 septembrie n. se va cunună în Beinș cu dșóra Elena Boiș, fiica dlui Constantin Boiș, proprietar acolo. La actul cununiei va oficiă ănsuș episcopul, cu mare asistență. — Dl dr. Ioan

Senchea și dșora Luisa Boeriu își vor serbă cununia la 29 septembrie în Făgăraș. — *Di Laurian Vodă*, absolvent de teologie din Blaș, la 29 septembrie își va serbă cununia cu dșora Cornelia Pap-Bota în Șard. — *Di Mihail Alesandrescu* din Sceopeni în România și dșora Aneta Petru Făt s'au cununat în duminea trecută în Satulung-Săcele. — *Di Mihail Hodorănu*, absolvent de teologie, se va cunună cu dșora Adolfina Elisabeta Blasian, în 29 septembrie, la Secăreș. — *Di Vasile Segărcian*, prim-forestier al comunității de avere a fostului regiment granițaresc româno-banatic nr. 13 din Orșova, la 29 septembrie se va cunună cu dșora Valeria Sporea în Oravița. — *Di Nicolae Filipovici*, funcționar la poșta din Vêrșet, s'a logodit cu dșora Ecaterina Popovici, fiica preotului Nicolae Popovici din Alibunari. — *Di Laurențiu Ciorbea*, absolvent de teologie, la 29 septembrie se va cunună cu dșora Maria Nestor în comuna Intrêgalde.

Majestatea Sa monarcul în Ardeal. Duminecă dimineața, la 22 l. c. Maj. Sa împăratul și regele Francisc Iosif a sosit în Cluș, ca să asiste la manevrele de la Huedin. La Cluș a fost întâmpinat cu mare pompă și feliicitat de multe deputațiuni. După clerul r. c. s'a presintat clerul gr. c. român, în cap cu Esc. Sa arhiepiscopul și mitropolitul dr. Victor Mihályi de Apșa, dimpreună cu episcopii Mihail Pavel, dr. Ioan Szabó și vicarul general din Lugoș Petru Pop, cu toții vr'o 70 de persoane. Mitropolitul a adresat Maj. Sale o alocuțiune, accentuând că clerul și credincioșii provinciei mitropolitane și în impregiurări grele își caută mângăere în grația Maj. Sale, că în bunăvoința-i părintească găsesc și în ziua de azi singura recompensă. Monarcul a răspuns, asigurând biserica gr. c. română de neschimbata sa bunăvoință. Apoi apropiându-se de mitropolitul, a convorbit afabil; după aceea s'a îndreptat spre episcopul Pavel și făcând alusiune la tulburările de acum-a-s doi ani din Oradea-mare, l'a întrebat: „Acuma e liniște?“ „Da, liniște. Majestate“. — fu răspunsul. [A mai vorbit cu episcopul Szabó, întrebându-l de sănătate, precum și cu vicariul Petru Pop și cu canonicul Hossu. — În locul al treilea fu primită deputațiunea de vr'o 40 de persoane a clerului gr. or. român din Transilvania, condusă de Esc. Sa arhiepiscopul și mitropolitul Miron Romanul, care în alocuțiunea sa a dis între altele: „Dând uitării multele nêcăsuri ale vieții noastre publice, un singur simț de fericire trăește în sufletul nostru, ca binecuvântarea a Totputernicului Dumnezeu să planeze totdeauna peste părinteasca domnire a Maj. Vostre, rugându-ve să ocrotiți alătura cu celelalte biserici din patrie și biserica noastră strămoșească, espusă multor trêntiri și neajunsuri“. Și a încheiat, ca totdeauna, românește: „Să trăească fericit Maj. Sa prea bunul nostru monarc“. Maj. Sa a răspuns, că înainte de asta cu opt ani, tot în locul acesta, a indicat direcția de urmat, acêsta direcție cere ca fiecare biserică, fără deosebire de naționalitate, să se unescă în credința cătră tron, iubirea cătră patria comună, respectul legilor și îndeplinirea datoriilor patriotice“. Apoi monarcul a vorbit cu mai mulți membri ai deputațiunii. Pe mitropolitul l'a întrebat de sănătate, pe vicarul și archimandritul dr. Ilarion Pușcariu l'a întrebat despre afacerile bisericășci, pe asesorul consistorial Mateiu Voilean despre școle și pe directorul seminarial dr. Remus Roșca despre seminarium. După miecădi la 3, monarcul s'a întors la Huedin, unde în zilele următoare a luat parte la manevre. Joi sêra s'a întors la Viena.

Inaugurarea podului peste Dunăre. Joi la 14. 26 l. c. s'a făcut inaugurarea podului de la Cernavodă, care lęgă România cu Dobrogiă și este cel mai lung în totă Europa. Inaugurarea s'a făcut cu mare pompă, fiind de față regele Carol, regina Elisabeta, prințul Ferdinand, principesa Maria, principele Leopold de Hohenzollern, fratele regelui Carol, principele și principesa de Meiningen, reprezentanții puterilor străine, ministri, senatori, deputați și un numer mare de persoane invitate. Trenul regal a sosit la ora 1 p. m. Suveranii și ôșpeții au fost primiți la capêtul podului de directorul lucrărilor. Elevii școlei de poduri și șosele au prezentat armele și corniștii au sunat primirea regelui. De aici augustele personaje au mers pe jos până la ultimul picior din apă, unde, după prezentarea personalului tehnic al podului, regele a aședat ultimul nit, incheiă nduse și sfêrșindu-se astfel lucrarea podului peste Dunăre, numit „Regele Carol I“. Acest eveniment s'a anunțat prin salve de artilerie. Cortegiul a străbătut apoi pe jos restul podului până la țermul drept, unde regele și augustii ôșpeți au fost întâmpinați de innaltul cler. Cortegiul regal a intrat apoi în chioșcul ridicat în stânga ultimului picior al podului pentru serviciul divin. Aci dl ministru al lucrărilor publice a dat cetire documentului inaugurării, care s'a semnat de toți cei de față și s'a aședat de regele în zidărie. În timpul acesta și când s'au dat cele trei lovituri de ciocan tradiționale, muzicele au intonat imnul național. Apoi întregul cortegiul a luat loc într'un chioșc anume clădit din care a asistat la încercarea podului. Înainte de descindere, regele a înmănat medalie „serviciului credincios“ lucrătorilor cari s'au distins. Apoi suveranii și ôșpeții s'au urcat în trenul regal, care a străbătut podul în sunetul imnului național și salutat de salve de artilerie. Rêntorcându-se trenul regal la clădirea de recepție, după o mică paușă, curtea, ôșpeții și invitații s'au dus în sala banchetului, unde au luat loc. După banchet, toți au descins la un debarcader anume construit în dreptul podului și s'au imbarcat pe aprôpe spre a observă de pe Dunăre aspectul lucrărilor. Sêra toți s'au întors la București.

Adresă omagială și manifest. Grațiații noștri de la Seghedin și Vaț au presintat prin o deputațiune compusă din dnii dr. Vasile Lucaciu și Iuliu Coroian. ministrului de justiție, adresa lor omagială cătră Maj. Sa. Adresa e subscrisă de toți, afară de dnii Patița și Veliciu, cari nu se mai aflau în Budapeșta. Ministrul i-a primit fôrte afabil și ș-a esprimit dorința să-i vedă în parlament; la asta dl Coroian a răspuns, că întieiu ar trebui să se modifice legea electorală și să se asigure libertatea alegerilor. Se đice, că grațiații vor adresă poporului român un manifest privitor la starea politică.

Călindarul sêptemănei.

Dum. înainte de înălțarea S. cruci. Ev. dela Ioan, c. 8, gl. 8, a inv. 6.			
Ziua sêpt.	Călindarul vechiu	Călind. nou	Sorele.
Duminecă 17	Mart. Sofia	29 Arch. Mich.	5 44:5 26
Luni 18	Cuv. Eumeniu	30 Ieronim	5 45:5 24
Mărți 19	Mart. Trofim	1 Oct. Remig.	5 47:5 21
Mercuri 20	Mart. Eustatiu	2 Otto	5 49:5 19
Joi 21	Apost. Codrat	3 Ilaiu	5 51:5 17
Vineri 22	S. Mart. Foca	4 Francisc	5 52:5 14
Sâmbătă 23	† Zem. St. Ioan Botez.	5 Fides	5 54:5 12

— **Sosind tômna, rugăm pe toți cei ce primesc fôia noastră, înse încă n'au răspuns abonamentul, să binevoiescă a-și face datoria de ômeni corecți.**

Proprietar, redactor răspunđător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu TIPARUL LUI IOSIF LÁNG ÎN ORADEA-MARE.